

D3.4 Rapportage over: een informatiebijeenkomst met vertegenwoordigers van de regionale en lokale overheden, drie informatiebijeenkomsten met het oog op publieksparticipatie en twee rondetafelgesprekken met relevante stakeholders over vergunningsprocedures

Elia, Jeroen Mentens

Co-funded by the Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

De auteurs zijn als enige verantwoordelijk voor de inhoud van deze publicatie, die niet noodzakelijk de mening van de Europese Unie weergeeft. Het EASME noch de Europese Commissie zijn aansprakelijk voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de erin vervatte informatie.

Inhoudstafel

BESTGRID – WP3 – Verslag – Elia	1
Inhoudstafel.....	2
Inleiding.....	5
Presentatie van Elia	8
Presentatie van de Bond Beter Leefmilieu (BBL).....	8
Presentatie van Inter-Environnement Wallonie (IEW).....	9
Waarom is Elia betrokken bij BESTGRID?	10
WP 3 deel 1: de hoogspanningslijn Waterloo - Eigenbrakel	11
Het pilootproject	11
Verslag van een informatiebijeenkomst met vertegenwoordigers van de regionale en lokale overheden (workshop).....	12
Datum	12
Locatie	12
Doelstellingen	12
Uitnodiging.....	12
Deelnemers	13
Logistieke regelingen	14
Vorbereiding van de inhoud van de workshop.....	14
Workshop	15
Beoordeling door de deelnemers	15
Aandachtspunten voor de toekomst.....	15
Impact van de workshop op het actieplan	15
Genomen maatregelen	16

Eerste informatiebijeenkomst met het oog op publieksparticipatie (eerste deel)	17
Eerste informatiebijeenkomst met het oog op publieksparticipatie (tweede deel).....	17
Tweede informatiebijeenkomst met het oog op publieksparticipatie.....	17
Derde informatiebijeenkomst met het oog op publieksparticipatie	17
Eerste rondetafelgesprek met relevante stakeholders over vergunningsprocedures	18
Datum	18
Locatie	18
Doelstellingen	18
Uitnodiging.....	19
Deelnemers	19
Logistieke regelingen	20
Vorbereiding inhoud rondetafelgesprekken	20
Rondetafelgesprek.....	21
Beoordeling door de deelnemers	21
Aandachtspunten voor de toekomst.....	21
Genomen maatregelen	22
Tweede rondetafelgesprek met relevante stakeholders over vergunningsprocedures	22
Mededeling over het uitstellen van het project.....	23
Behoeften	23
Methodologie	23
Beoordeling.....	25
Aandachtspunten voor de toekomst.....	29
Genomen maatregelen	31
WP 3 deel 2: de Stevin-hoogspanningslijn	32
Rapportage over de rondetafelgesprekken.....	32

Rondetafelgesprek met de lokale overheid en bestuursdiensten.....	32
Eerste rondetafelgesprek met burgers en lokale NGO's.....	39
Tweede rondetafelgesprek met burgers en lokale NGO's	44
Deskundigenvergadering Stevin met vertegenwoordigers van de Vlaamse overheidsdiensten...	49

Inleiding

Het door de EU gefinancierde BESTGRID-project is gericht op de modernisering en uitbreiding van het huidige Europese elektriciteitsnet en op de integratie van meer elektriciteit uit hernieuwbare bronnen. Bij het project zijn negen partners betrokken, waaronder Europese niet-gouvernementele organisaties (NGO's), transmissienetbeheerders (TNB's) en een onderzoeksinstelling.

BESTGRID ging van start in april 2013 en omvat vier pilootprojecten in België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Tijdens het project zullen de TNB's en NGO's samenwerken. Ze streven daarbij naar een groter publiek draagvlak voor uitbreidingen van het elektriciteitsnet. Ze zullen ook proberen de vergunningsprocedures te versnellen, door de normen voor milieubescherming op een proactieve manier toe te passen of zelfs door maatregelen te nemen die verder gaan dan wat deze normen voorschrijven. Ten slotte willen ze de implementatie aanmoedigen van betere vergunningsprocedures voor Europese 'projecten van gemeenschappelijk belang'.

In de loop van de samenwerking zullen de partners leren hoe ze beste praktijken kunnen toepassen bij de ontwikkeling van het stroomnet. Sommige proefprojecten zullen eerder gericht zijn op het ontwerpen en testen van nieuwe activiteiten, andere op de beoordeling van activiteiten die al zijn ontwikkeld en geïmplementeerd. Het Internationaal Instituut voor Toegepaste Systeemanalyse (International Institute for Applied System Analysis of IIASA) zal het project ondersteunen door de activiteiten te evalueren vanuit een wetenschappelijk perspectief.

Meer informatie op www.bestgrid.eu.

Dit is document D3.4.

In de loop van het project ontving Elia nieuwe prognosegegevens van de distributienetbeheerder met betrekking tot de zone Waterloo. We krijgen regelmatig gegevens doorgespeeld, maar deze informatie wordt beïnvloed door veranderingen in de economische context.

De nieuwe gegevens wijzen erop dat de plannen voor een nieuwe verbinding tussen de hoogspanningsstations in Eigenbrakel en Waterloo nog een aantal jaar moeten worden uitgesteld. De prognoses geven aan dat de stijging van het elektriciteitsverbruik in de regio afvlakt. Een aantal grote, eenmalige verbidingsverzoeken werd geannuleerd.

Aangezien er niet langer een dringende behoefte is aan capaciteit, zal Elia het geplande investeringsprogramma niet voortzetten. Er zal dus ook geen stedenbouwkundige vergunning worden aangevraagd, zoals oorspronkelijk verwacht werd. Op dit moment wijzen de nieuwe voorspellingen op een moment na 2020.

De participatieve strategieën die in het kader van het Europese BESTGRID-project waren opgestart met Inter-Environnement Wallonie (IEW), en die betrekking hebben op dit specifieke project van Elia, zijn hierdoor helaas slechts gedeeltelijk uitgevoerd.

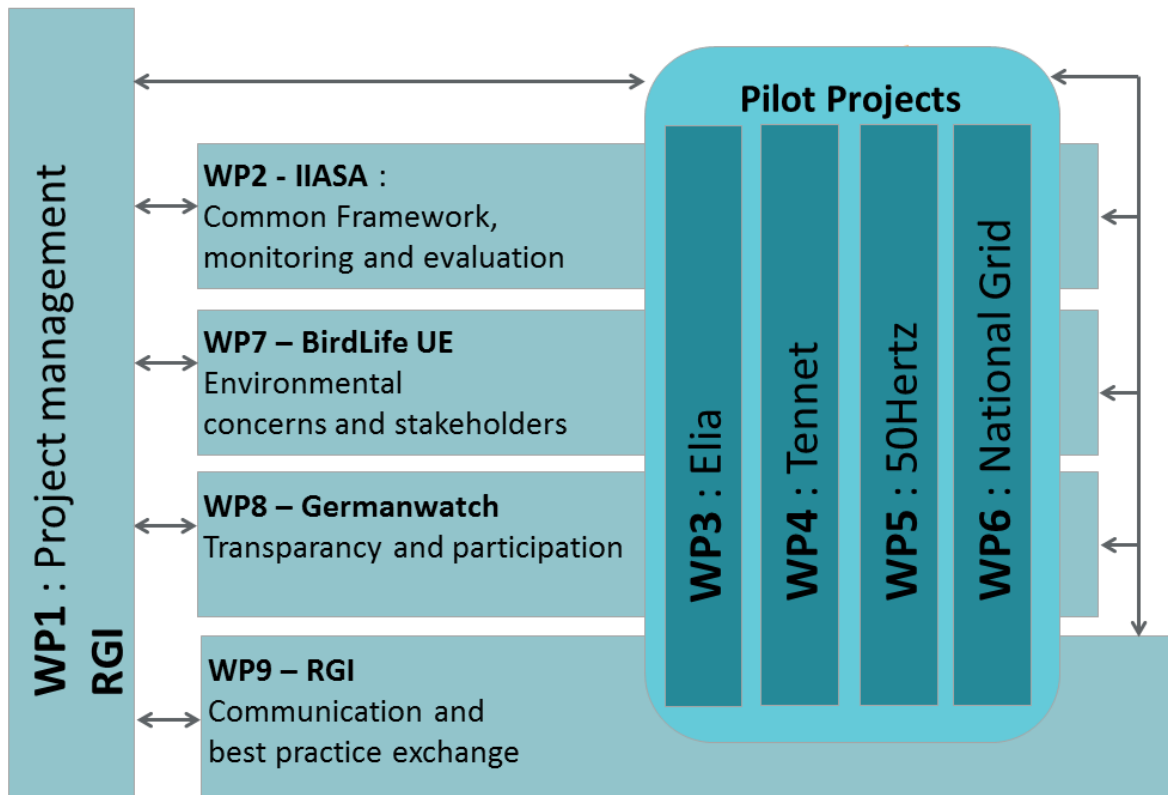
De tweede fase van het BESTGRID-project bestond uit een ex-postanalyse van het vergunningsproces voor het Stevin-project, met vergaderingen en rondetafelgesprekken.

Het document bevat een rapportage over beide proefprojecten van Elia.

Dit document is een zuiver beschrijvend document met de informatie die ontvangen werd tijdens de vergaderingen. Deze informatie vormt een groot deel van de input voor het rapport D3.3.

De partners van BESTGRID: 50Hertz, BirdLife Europe, Elia, Germanwatch, IIASA, National Grid, Renewables-Grid-Initiative, TenneT en Terna.

Dit project is opgebouwd uit 9 werkpakketten (WP), op de volgende manier:

Presentatie van Elia

Elia is niet alleen de transmissienetbeheerder van België, maar ook een belangrijke speler op Europees niveau.

Elia is de Belgische transmissienetbeheerder voor hoogspanning (30 kV tot 380 kV). Het bedrijf beheert meer dan 8000 km lijnen en ondergrondse kabels in heel België.

Ons bedrijf verleent de gemeenschap een belangrijke dienst door elektriciteit te transporteren van de producenten naar de systemen van de distributienetbeheerders. Zij leveren de stroom op hun beurt aan de consument. Elia speelt ook een essentiële rol in de economie, omdat ons systeem rechtstreeks stroom levert aan grote bedrijven die aangesloten zijn op het elektriciteitsnet.

De centrale ligging in Europa maakt van Elia ook een belangrijke speler in de energiemarkt en de onderling verbonden elektriciteitsnetwerken. Ons bedrijf heeft meerdere initiatieven opgezet voor een efficiënte, transparante en eerlijke elektriciteitsmarkt in het voordeel van de consument.

Elia telt meer dan 1100 werknemers in België. Zij zoeken niet alleen naar oplossingen voor uitdagingen van de toekomst, maar staan ook in voor de dagelijkse werking van ons systeem, dat beschouwd wordt als een van de betrouwbaarste in Europa.

Presentatie van de Bond Beter Leefmilieu (BBL)

De BBL is de overkoepelende organisatie voor meer dan 140 natuurverenigingen en milieuorganisaties in Vlaanderen. Als zodanig vertegenwoordigt de BBL het geheel van de milieuorganisaties in Vlaanderen.

De BBL is overal in Vlaanderen actief en houdt zich bezig met alle milieuonderwerpen. De Bond was daardoor in deze context de meest geschikte NGO. In de afgelopen jaren heeft de BBL heel wat ervaring opgedaan op het vlak van publieksparticipatie, zowel op het niveau van beleidsvorming (bv. procedures voor publieksparticipatie in nieuwe wetgeving, participatie in strategie-effectbeoordeling, ...) als op het vlak van processen voor ruimtelijke ordening en vergunningsprocedures voor specifieke projecten, zoals infrastructuur, netontwikkeling, de aanleg van windturbines ... De BBL weet om te gaan met het NIMBY-syndroom en heeft ook ervaring met het verbeteren van het lokale publieke draagvlak voor de ontwikkeling van onshore windmolenparken of lokale biomassa-installaties.

Website: www.bondbeterleefmilieu.be

Presentatie van Inter-Environnement Wallonie (IEW)

Er zijn meer dan 150 milieuorganisaties in Wallonië.

Ze bestaan voornamelijk uit vrijwilligers en verdedigen de keuzes van burgers en politici die ons gemeenschappelijke erfgoed respecteren.

Inter-Environnement Wallonie (IEW) is de federatie van deze organisaties. Al bijna 40 jaar lang biedt deze overkoepelende organisatie advies en ondersteuning in de vorm van expertise, juridische diensten, specifieke opleidingen en voorlichtingsmateriaal.

IEW wakkert de interesse van het publiek aan en zet haar leden aan tot discussie. De vereniging biedt een platform waar verschillende partijen tot een consensus kunnen komen.

IEW is stevig verankerd op lokaal niveau en ziet haar activiteiten als onderdeel van een breder plan om een antwoord te bieden op de wereldwijde milieu-uitdagingen van de toekomst.

IEW zet zich in voor duurzame ontwikkeling en bestrijdt alle aanvallen op het milieu, zowel op lokaal, regionaal, federaal of Europees niveau. Bij al haar activiteiten heeft de vereniging één doel voor ogen: garanderen dat de milieuproblematiek een plaats krijgt in het sectorale beleid, naast de sociale, economische en culturele dimensies. Dat doet ze met name door ervoor te zorgen dat het milieu een prominent aandachtspunt wordt in wetteksten en politieke keuzes.

IEW heeft geen banden met politieke, filosofische of religieuze organisaties.

<http://www.iew.be>

Waarom is Elia betrokken bij BESTGRID?

Het BESTGRID-consortium brengt transmissienetbeheerders (TNB's) samen met Europese en lokale NGO's (zoals onderaannemers).

In het kader van het BESTGRID-project zullen vijf pilootprojecten worden opgezet/geëvalueerd. Deze projecten zijn stuk voor stuk gericht op een beter lokaal draagvlak voor de ontwikkeling van het stroomnet. Door de milieustakeholders al in een vroege fase bij het project te betrekken, streven ze er ook naar om de vergunningsprocedures sneller te doorlopen.

Elia neemt deel aan BESTGRID, omdat het voortdurende gebrek aan acceptatie door het publiek het moeilijk maakt om vergunningen te krijgen voor de aanleg van nieuwe stroomnetten. Er is trouwens sprake van een groeiende behoefte aan nieuwe stroomnetten, want de energiezekerheid moet behouden blijven en centrales die stroom opwekken uit nieuwe energiebronnen moeten op het net worden aangesloten.

Een van de belangrijkste voordelen van dit project lag in de mogelijkheid om nauw samen te werken met de regionale en lokale NGO's. Samen met de andere partners ontwikkelden we een nieuwe methode om de betrokkenheid van het publiek te verbeteren. De stakeholders uit de milieusector kregen de kans om mee te denken over de milieuproblematiek. Daarnaast werd een evaluatie gedaan van reeds uitgevoerde communicatie en participatieve acties. Deze unieke vorm van samenwerking leverde een schat aan informatie op, die de TNB's en NGO's van nut zal zijn voor de toekomstige uitbreidingen van het stroomnet.

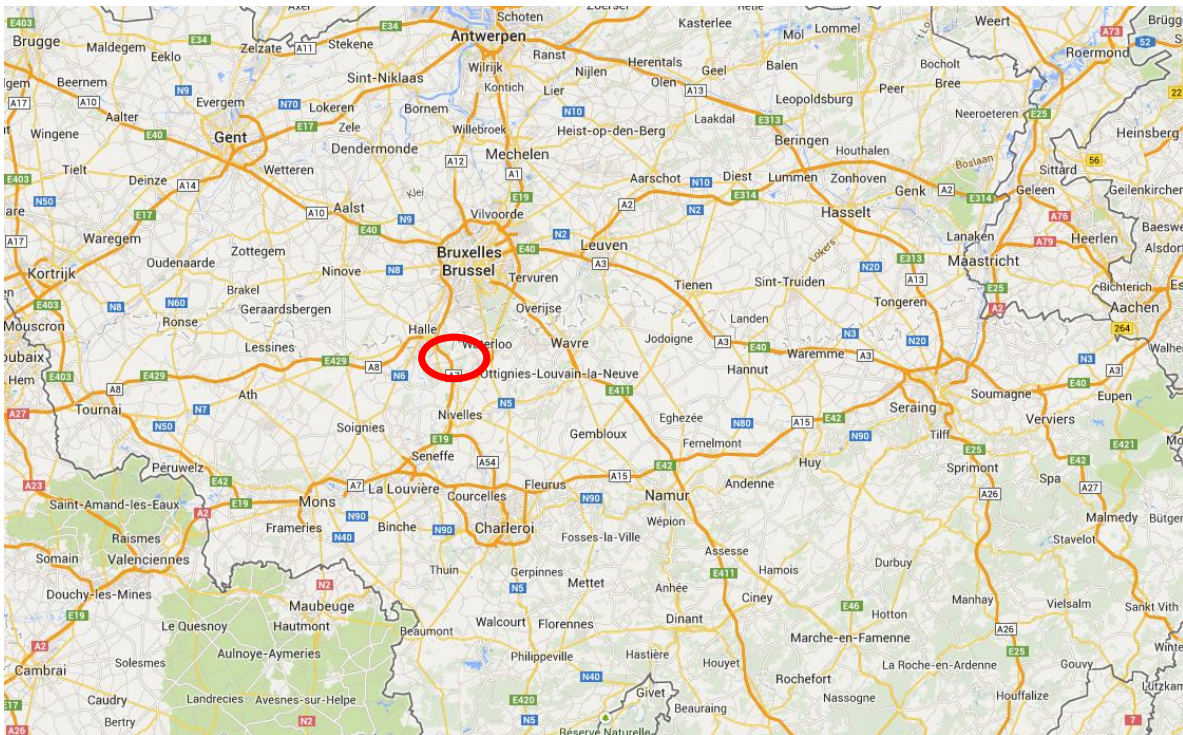
Elia verwachtte dat de betrokkenheid bij BESTGRID zou uitmonden in een betere verwerking van de vergunningsprocedures enerzijds, en anderzijds in een ruimer draagvlak voor de uitbreiding van de stroomnetten bij de lokale bewoners en de belanghebbenden uit de milieusector.

WP 3 deel 1: de hoogspanningslijn Waterloo - Eigenbrakel

Het pilootproject

In het kader van BESTGRID leek dit proefproject Elia het meest geschikt. Het houdt rekening met een aantal verschillende parameters (timing, planning, het type project, enz.).

Samen met het Renewables Grid Initiative (RGI) en de Europese Commissie koos Elia voor een project met een elektrische hoogspanningskabel (150 kV) tussen de hoogspanningsstations Eigenbrakel en Waterloo, ten zuiden van Brussel, in Wallonië (zie kaart hieronder).

Document D3.1. beschreef het project, de behoefte die eraan ten grondslag lag, het milieu, de planning, het juridische kader en de juridische procedure.

Verslag van een informatiebijeenkomst met vertegenwoordigers van de regionale en lokale overheden (workshop)

Datum

3 april 2014, 14.00 uur tot 16.00 uur

Locatie

Raadzaal, Grand-Place Baudouin 1er, 3, B-1420 Eigenbrakel

Doelstellingen

Meer transparantie in het raadplegingsproces. Doel van de workshop:

- bij de overheden interesse wekken voor het op handen zijnde project;
- informatie verstrekken over de volgende stappen in het proces;
- erkennen dat met name de lokale overheden (zoals burgemeesters) vaak door de bevolking benaderd zullen worden met vragen en verzoeken om informatie;
- een document verspreiden waarop lokale overheden zich kunnen baseren om geïnteresseerden informatie te verstrekken;
- uiteenzetten van het door ons ontwikkelde interactieproces met de betrokken partijen, om de geplande communicatie/overlegmomenten zo transparant mogelijk te maken.
- Waar mogelijk zal de feedback verzameld in deze workshop worden gebruikt om onze aanpak met betrekking tot de netplanning aan te passen.

Uitnodiging

Er werd een lijst opgesteld van alle administratieve belanghebbenden. Zij kregen van IEW een brief (bijlage 1) met een uitnodiging voor de workshop. Ze ontvingen ook een folder met algemene informatie over het BESTGRID-project (D3.2.a).

De brief en folder werden door IEW en Elia samen opgesteld.

De volgende personen ontvingen een uitnodiging:

- De burgemeesters en raadsleden van beide gemeenten
- De managers van de afdeling werken van beide gemeenten
- De secretaris van de regionale planingscommissie
- De voorzitter van de Waalse Milieuraad voor Duurzame Ontwikkeling (CWEDD)

- De voorzitters van de commissies ruimtelijke ordening en mobiliteit van de twee gemeenten
- De directeurs van de centra voor sociale zekerheid (CPAS/ OCMW) van beide gemeenten
- De verantwoordelijke planning voor Wallonië
- Infrabel (de operator voor spoorweginfrastructuur)
- Algemene Directie Gebouwen en Wegen - district Nijvel
- Provinciaal bestuur van wegen en waterwegen
- Overheidsdienst Economie - Directoraat-Generaal Energie - Vergunningen en Nieuwe Technologieën

Deelnemers

Met de personen die niet reageerden op de uitnodiging werd een paar dagen voor de workshop telefonisch contact opgenomen door IEW in een poging hen ervan te overtuigen dat het belangrijk was deel te nemen.

Het adviesbureau belast met het opstellen van het document voor de milieueffectrapportage werd eveneens uitgenodigd, opdat het zich een duidelijk beeld zou kunnen vormen van de uitdagingen met betrekking tot dit project.

De volgende personen waren aanwezig bij de workshop:

- Gemeente Eigenbrakel: meneer Scourneau (burgemeester), mevrouw Lacroix (afdelingsmanager werken), mevrouw Berckmans (afdelingsmanager planning), meneer Duwez (hoofd van de speciale eenheid, afdeling werken), meneer Forget (afdeling werken)
- Gemeente Waterloo: meneer Tumelaire (de schepen verantwoordelijk voor planning, duurzame ontwikkeling, energie, landbouw, mobiliteit, verkeersveiligheid en nieuwe technologieën), meneer Desondre (afdelingsmanager werken)
- Federale Overheidsdienst Economie – Algemene Directie Energie: meneer Adams (afdelingshoofd), meneer Heylen (plaatsvervangend hoofd)
- DGO1: meneer Frécourt (district Ottignies-Louvain-la-Neuve)
- CSD ingenieurs: meneer Fontaine (projectingenieur)
- Inter-Environnement Wallonie (IEW): mevrouw Hess (beleidsmedewerker - landschap en stedelijke biodiversiteit), mevrouw Xhonneux (beleidsmedewerker - gezondheid & milieu en productbeleid)
- Elia: meneer Coq (medewerker vergunningen), mevrouw Huys (projectleider), mevrouw Legat (milieu), meneer Maes (manager vergunningen)

De volgende personen gingen niet in op de uitnodiging:

- De secretaris van de regionale planningscommissie
- De voorzitter van de Waalse Milieuraad voor Duurzame Ontwikkeling (CWEDD)
- De voorzitters van de planning- en mobiliteitscommissies van de twee gemeenten
- De directeurs van de centra voor sociale zekerheid (CPAS/ OCMW) van beide gemeenten
- De verantwoordelijke planning voor Wallonië
- Infrabel (de operator voor spoorweginfrastructuur)
- Algemene Directie Gebouwen en Wegen- district Nijvel
- Provinciaal bestuur wegen en waterwegen

Logistieke regelingen

De logistieke regelingen voor de workshop werden gecoördineerd door IEW in samenwerking met de gemeente Eigenbrakel.

Vorbereiding van de inhoud van de workshop

De inhoud van de workshop werd door IEW en Elia samen vastgelegd en voorbereid. De agenda zag eruit als volgt:

- Inleiding (IEW)
- Presentatie van de RGI (Elia)
- Presentatie van het BESTGRID-framework (IEW)
- Waarom is Elia betrokken bij BESTGRID? (Elia)
- Waarom is IEW betrokken bij BESTGRID? (IEW)
- Q&A (onder leiding van IEW)
- Presentatie van het project van Elia (Elia)
- Presentatie van de acties van BESTGRID en de weerslag daarvan op het project van Elia (IEW)
- Q&A (onder leiding van IEW)
- Conclusies (IEW)
- Schriftelijke beoordeling door de deelnemers (onder leiding van IEW)

De volledige presentatie is opgenomen in bijlage 2.

De door IEW voorgestelde activiteiten (in de vorm van open discussiesessies voor de verschillende deelnemers en een debat geleid door IEW) waren zeer constructief. IEW was oorspronkelijk van plan om brainstormsessies te organiseren waarbij de deelnemers zouden worden opgesplitst in kleine groepen, maar in de loop van de workshop werd besloten dat een dergelijke activiteit niet nuttig zou zijn. Er werd daarom beslist om de brainstorming te vervangen door een open gedachtewisseling.

Workshop

De raadzaal is een grote ruimte met tafels gerangschikt in een cirkel. De presentatie werd geprojecteerd op een van de vier muren en de deelnemers mochten plaatsnemen waar ze wilden. De vertegenwoordigers van IEW en Elia zaten naast elkaar, tegenover het publiek. De burgemeester van Eigenbrakel zat in zijn burgemeestersstoel, en de andere deelnemers zaten rond de tafel waar ze de presentatie goed konden zien. Sommige deelnemers zaten op de tweede rij.

IEW en Elia maakten een samenvatting van de workshop (bijlage 3), die aan alle deelnemers werd gestuurd.

Beoordeling door de deelnemers

Aan het einde van de workshop vulden de deelnemers een beoordelingsdocument in (bijlage 4). Het beoordelingsdocument was opgesteld door IEW, op basis van gesprekken met de IIASA. Uit de beoordeling konden de volgende conclusies worden getrokken:

- Algemene indruk: goed
- Interesse in BESTGRID: ja

Aandachtspunten voor de toekomst

Er vond een ontmoeting plaats tussen IEW en Elia als debriefing op de workshop. Tijdens de eerste BESTGRID-workshop in Hamburg (D3.5 en D3.6) werden de aandachtspunten voor de toekomst voorgesteld.

Impact van de workshop op het actieplan

De workshop zal niet leiden tot wijzigingen in het actieplan.

De workshop zal het wel mogelijk maken om de geplande evenementen beter voor te bereiden. Hij zal bijvoorbeeld nuttig zijn om aan de inwoners van Eigenbrakel uit te leggen waarom de nieuwe verbinding noodzakelijk is.

Er zal ook rekening kunnen worden gehouden met de beperkingen in verband met de verkiezingsperiodes, zoals beschreven in het projectplanningsdocument.

Genomen maatregelen

De workshop is geen onderdeel van het wettelijke proces, maar werd speciaal georganiseerd in het kader van het BESTGRID-project. De onderstaande tabel geeft een schatting van de tijd en de middelen die de organisatie van de workshop vereiste.

Activiteit	IEW (uren)	Elia (uren)
Logistieke regelingen	6	0
Vorbereiding inhoud	10	16
Uitnodigingen en opvolging	4	8
Workshop	8	8
Debriefing en notulen	6	8
Totaal	34	40

Eerste informatiebijeenkomst met het oog op publieksparticipatie (eerste deel)

Geannuleerd, zie de in de inleiding genoemde redenen.

Eerste informatiebijeenkomst met het oog op publieksparticipatie (tweede deel)

Geannuleerd, zie de in de inleiding genoemde redenen.

Tweede informatiebijeenkomst met het oog op publieksparticipatie

Geannuleerd, zie de in de inleiding genoemde redenen.

Derde informatiebijeenkomst met het oog op publieksparticipatie

Geannuleerd, zie de in de inleiding genoemde redenen.

In de plaats hiervan werden stakeholderactiviteiten uitgevoerd als deel van het 2^e pilootproject Stevin.

Eerste rondetafelgesprek met relevante stakeholders over vergunningsprocedures

Datum

27 mei, van 9.30 tot 13.00 uur

Locatie

Zaal Marcel Hichter, Cultureel Centrum van Eigenbrakel: rue Jules Hans 4, B-1420 Eigenbrakel

Doelstellingen

Doel van het rondetafelgesprek:

- Zorgen voor meer aandacht voor de milieuproblematiek in de vroege fases van de netplanning; een dialoogmoment bieden voorafgaand aan de milieueffectrapportage; streven naar meer eensgezindheid over de reikwijdte van de vereiste beoordeling en over de geschikte methodologie voor de uit te voeren studies.
- Zorgen voor meer aandacht voor het milieuvraagstuk en voor anderen pijnpunten in de planning, met het oog op betere en snellere vergunningsprocedures.
- Uitvoeren van taak 1, door het publiek ervan te verzekeren dat rekening zal worden gehouden met alle milieuoverwegingen, en dit met oog voor alle aspecten en voor de behoeftes van de betrokkenen.
- De basis leggen voor een regelmatige interactie tussen de autoriteiten, de transmissienetbeheerder en relevante lokale / regionale NGO's die actief zijn op milieuvlak.

Het was de bedoeling dat RGI een lokale, onafhankelijke Belgische NGO in de arm zou nemen, die gedetailleerde informatie zou aanleveren over lokale milieuaspecten en relevante belanghebbenden. Deze informatie zou van nut zijn voor de activiteiten in werkpakket 3. Er werd een oproep gelanceerd tot het indienen van voorstellen en Natagora werd geselecteerd. Natagora kreeg de volgende taken toebedeeld:

- Taak 3.2.1 - Onderzoek doen naar en advies geven over de lokale belanghebbenden op het gebied van milieubehoud, en over de mogelijke behoeften van deze belanghebbenden. Deze informatie werd gebruikt voor de 'stakeholder mapping':
- Taak 3.2.2 - Onderzoek doen naar en advies geven over milieubehoud en mogelijke problemen met betrekking tot vergunningen. Deelname aan twee rondetafelgesprekken.

Uitnodiging

De genodigdenlijst voor de workshop werd samengesteld op basis van de inventaris van stakeholders en het resultaat van de interviews. Die door IEW geselecteerde personen ontvingen een uitnodiging voor de eerste rondetafelbijeenkomst (bijlage 5). Ze kregen ook een folder met een algemene presentatie van het BESTGRID-project (D3.2.a).

De brief en folder werden door IEW en Elia samen opgesteld.

De volgende personen ontvingen een uitnodiging:

- de vzw Natagora – regionale afdeling Waals-Brabant: Sylvie Simon, Yvonne Rochez, Julien Taymans
- Contrat de Rivière Senne: Carole Van Roy
- de vzw Gracq: Carine Malpas
- Natuurgids: Emile Henrion
- De vzw Nature et loisir: Claude-Etienne Scoriels
- De vzw Environnement Waterloo: Yves André
- De vzw Environnement Dyle: Michèle Fourny
- Milieuadviseur voor Eigenbrakel: Anne-Marie Willic
- Milieuadviseur voor Eigenbrakel: Achille Dellevigne
- Milieuadviseur voor Waterloo: Anne-Catherine Bontems
- De vzw ADESA: Anne de Saint-Hubert, Martine Poncelet
- De vzw Cercle des Naturalistes de Belgique – afdeling Niverolle en Mouquet: Eddy Steinert
- Buurtcomité Chenois: Christian Steffens
- Interbuurtencomité Waterloo: Bernard Catala

Deelnemers

Met de personen die niet reageerden op de uitnodiging werd een paar dagen voor de workshop telefonisch contact opgenomen door IEW in een poging hen ervan te overtuigen dat het belangrijk was deel te nemen.

Het adviesbureau belast met het opstellen van het document voor de milieueffectrapportage werd eveneens uitgenodigd, opdat het zich een duidelijk beeld zou kunnen vormen van de uitdagingen met betrekking tot dit project.

De volgende personen waren aanwezig bij de rondetafelgesprekken:

- de vzw Natagora – regionale afdeling Waals-Brabant: Sylvie Simon, Yvonne Rochez, Julien Taymans
- Milieuadviseur voor Eigenbrakel: Anne-Marie Willick
- Milieuadviseur voor Eigenbrakel: Achille Dellevigne
- Milieuadviseur voor Waterloo: Anne-Catherine Bontems
- De vzw ADESA: Anne de Saint-Hubert, Martine Poncelet
- De vzw Cercle des Naturalistes de Belgique – afdeling Niverolle en Mouquet: Eddy Steinert
- Buurtcomité Chenois: Christian Steffens
- Interbuurtencomité Waterloo: Bernard Catala
- RGI: Antina Sander
- CSD: Kevin Fontaine
- Birdlife Europe: Wim Vandenbossche
- Inter-Environnement Wallonie (IEW): mevrouw Hess (beleidsmedewerker – landschap en biodiversiteit), mevrouw Xhonneux (beleidsmedewerker – gezondheid en milieu, productbeleid)
- Elia: mevrouw Legat (milieu) meneer Coq (hoofd vergunningen)

De volgende personen gingen niet in op de uitnodiging:

- Contrat de Rivière Senne: Carole Van Roy
- De vzw Environnement Waterloo: Yves André
- De vzw Environnement Dyle: Michèle Fourny

Logistieke regelingen

De logistieke regelingen voor de rondetafelbijeenkomst werden gecoördineerd door IEW. De tafels waren gerangschikt in een cirkel en de deelnemers mochten plaatsnemen waar ze wilden. Het evenement werd afgesloten met een lunch, zodat de deelnemers in een informele context van gedachten konden wisselen over het BESTGRID-project.

Vorbereiding inhoud rondetafelgesprekken

De inhoud van de rondetafelgesprekken werd door IEW en Elia samen beslist en voorbereid. De agenda zag eruit als volgt:

- Presentatie van de geplande kabelroute (Elia)
- Presentatie van het veldonderzoek van Natagora
- Presentatie van het BESTGRID-framework (Elia en IEW)
- Bespreking van de milieu-uitdagingen van het project, Q&A

De volledige presentatie is opgenomen in bijlage 6

IEW trad steeds op als moderator.

Rondetafelgesprek

IEW en Elia stelden een samenvatting op van de besprekingen (bijlage 7).

Beoordeling door de deelnemers

Aan het einde van de workshop vulden de deelnemers een beoordelingsdocument in (bijlage 8). Het beoordelingsdocument was opgesteld door IEW op basis van gesprekken met de IIASA. De volgende conclusies konden worden getrokken:

- Algemene indruk: goed
- Interesse in BESTGRID: ja

Aandachtspunten voor de toekomst

Er vond een ontmoeting plaats tussen IEW en Elia als debriefing op de rondetafelbijeenkomst. De volgende opmerkingen en aandachtspunten voor de toekomst kwamen aan bod:

- Sommige deelnemers deelden tijdens de rondetafelgesprekken minder informatie dan tijdens het interview met IEW.
- Sommige deelnemers grepen de gelegenheid niet aan om actief mee te denken over de toekomst van het project. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er in de betreffende gemeenten geen 'participatieklimaat' heerst.
- De studie van Natagora werd goed ontvangen en fungeerde als een uitgebreide en neutrale basis voor de gesprekken. De studie zelf was geen onderwerp van debat.
- Er werd voornamelijk gediscussieerd over de praktische implicaties van de elektriciteitsbehoefte. Ook werd er gesproken over de noodzaak om transparant te communiceren over projecten rond de aanleg van nieuwe kabels, zowel op lokaal als op hoger niveau. De deelnemers noemden transparante communicatie als één van de belangrijkste voorwaarden voor de sociale acceptatie van dergelijke projecten.

Genomen maatregelen

De workshop is geen onderdeel van het wettelijke proces, maar werd speciaal georganiseerd in het kader van het BESTGRID-project. De onderstaande tabel geeft een schatting van de tijd en middelen die de organisatie van de workshop vereiste.

Activiteit	IEW (uren)	Elia (uren)
Logistieke regelingen	3	0
Vorbereiding inhoud	3	2
Uitnodigingen en opvolging	5	0
Rondetafelgesprek	10	4
Debriefing en notulen	6	8
Totaal	27	16

Tweede rondetafelgesprek met relevante stakeholders over vergunningsprocedures

Geannuleerd, zie de in de inleiding genoemde redenen.

In de plaats hiervan werden stakeholderactiviteiten uitgevoerd als deel van het 2^e pilootproject Stevin.

Mededeling over het uitstellen van het project

Behoeften

In de loop van het project ontving Elia nieuwe prognosegegevens van de distributienetbeheerder met betrekking tot de zone Waterloo. We krijgen regelmatig gegevens doorgespeeld, maar deze informatie wordt beïnvloed door veranderingen in de economische context.

De nieuwe gegevens wijzen erop dat de plannen voor een nieuwe verbinding tussen de hoogspanningsstations in Eigenbrakel en Waterloo nog een aantal jaar moeten worden uitgesteld. De prognoses geven aan dat de stijging van het elektriciteitsverbruik in de regio afvlakt. Een aantal grote, eenmalige verbindingsverzoeken werd geannuleerd.

Aangezien er niet langer een dringende behoefte is aan capaciteit, zal Elia het geplande investeringsprogramma niet voortzetten. Er zal dus ook geen stedenbouwkundige vergunning worden aangevraagd, zoals oorspronkelijk verwacht werd. Op dit moment wijzen de nieuwe voorspellingen op een moment na 2020.

De participatieve strategieën die in het kader van het Europese BESTGRID-project waren opgestart met Inter-Environnement Wallonie, en die betrekking hebben op dit specifieke project van Elia, zijn hierdoor helaas slechts gedeeltelijk uitgevoerd.

Methodologie

In samenspraak met IEW werd besloten om alle belanghebbenden op de hoogte te brengen van de noodzaak om het Elia-project uit te stellen en de BESTGRID-strategieën die al in de voorbereidingsfase zaten, stop te zetten. Om ervoor te zorgen dat de boodschap eenduidig was, stelde Elia een memo op waarin de redenen voor het uitstel werden uiteengezet. Ook werd voor iedere belanghebbende het meest geschikte communicatiekanaal bepaald.

- De gemeenteraadsleden belast met openbare werken in Waterloo en Eigenbrakel waren persoonlijk betrokken bij de procedure (deelname aan de interviews en de workshop). Zij werden dan ook als eersten telefonisch gewaarschuwd door Elia. Na het telefoongesprek werden ze ook via e-mail op de hoogte gesteld van de beslissing.
- Ook de contactpersonen bij de gemeentelijke autoriteiten, de managers van de afdeling werken, waren persoonlijk betrokken bij de procedure (deelname aan de interviews en de workshop). Zij werden als tweede gebeld door Elia. Eén manager was niet bereikbaar. Na het telefoongesprek werden ze ook via e-mail op de hoogte gesteld van de beslissing.

- De burgemeesters van Waterloo en Eigenbrakel ontvingen een officieel schrijven van Elia. In deze brief stond ook dat Elia onverwijld contact had opgenomen met de gemeenteraadsleden en de managers van de afdeling werken.
- IEW nam via e-mail contact op met alle administratieve belanghebbenden die een uitnodiging hadden ontvangen voor de workshop. In de e-mail werd uitgelegd waarom Elia (in samenspraak met IEW) genoodzaakt was om het project uit te stellen en de BESTGRID-strategieën die al in de voorbereidingsfase zaten, stop te zetten. IEW bedankte de deelnemers voor hun medewerking.
- IEW nam via e-mail contact op met alle belanghebbenden uit de milieusector die een uitnodiging hadden ontvangen voor het eerste rondetafelgesprek. In de e-mail werd uitgelegd waarom Elia (in samenspraak met IEW) genoodzaakt was om het project uit te stellen en de BESTGRID-strategieën die al in de voorbereidingsfase zaten, stop te zetten. IEW bedankte de deelnemers voor hun medewerking.
- Om de omwonenden op de hoogte te brengen, liet Elia een aankondiging plaatsen in de lokale kranten. Het ging om dezelfde kranten die twee weken eerder de aankondiging van de publieke presentatie hadden gepubliceerd. Een andere aankondiging werd aangebracht op de deur van de zaal waar de presentatie had moeten plaatsvinden. Het bericht werd ook op de website van de gemeente Eigenbrakel geplaatst. De gemeente Waterloo weigerde het bericht op haar website te plaatsen.

Geen van de betrokken partijen nam contact op met IEW of Elia naar aanleiding van deze mededelingen.

Beoordeling

Een maand nadat het uitstel was aangekondigd, nam IEW opnieuw contact op met de betrokken partijen via telefoon en/of e-mail. De stakeholders kregen het verzoek om hun mening te geven over de manier waarop IEW en Elia hadden gecommuniceerd over de noodzaak om het project uit te stellen, en over de beslissing om de BESTGRID-strategieën die al in de voorbereidingsfase zaten, stop te zetten. De volgende personen gaven feedback:

- Gemeentebesturen
 - De manager werken van de gemeente Waterloo

Meneer Desondre bevestigde dat de gemeenteraad kennis had genomen van de mededeling via de officiële brief en de e-mail. Hij zei dat het bericht over de tijdelijke stopzetting van het project zeer duidelijk was. Wel vroeg zijn afdeling zich nu af wat de nieuwe uitvoeringstermijn zou zijn.

Alle betrokken actoren in de gemeenteraad waren tevreden over het contact met Elia en IEW.

- Federale overheid:
 - Benjamin Heylen en Claude Adams van de FOD Economie - Algemene Directie Energie

Meneer Heylen en meneer Adams begrepen niet waarom de hoogspanningslijn niet langer belangrijk was, terwijl het project in het ontwikkelingsplan van Elia zo'n cruciale rol leek te spelen. Elia had de prioriteiten slecht beoordeeld, vonden ze. Dat zou wel eens kunnen leiden tot een domino-effect, waardoor de kans op een publiek draagvlak voor dit soort projecten in de toekomst nog kleiner zou worden.

Ze waren teleurgesteld dat het project werd stopgezet. Naar hun mening had het BESTGRID-project kunnen bijdragen aan een betere acceptatie door het publiek, en mensen meer inzicht kunnen bieden in de redenen om het stroomnet in de regio uit te breiden. Het stopzetten van het project zou de geloofwaardigheid van prioriteitenbeoordelingen in het algemeen kunnen aantasten. Ze spraken de hoop uit dat het project in de toekomst nieuw elan zou krijgen. Om dergelijke projecten binnen een duidelijk omschreven termijn succesvol af te ronden, en om mogelijke hinderpalen te vermijden, is het belangrijk om te streven naar publieke bewustmaking en acceptatie. Ten slotte wezen ze er ook op dat een betere voorbereiding op lokaal niveau voorafgaand aan de start van het project noodzakelijk was. Verschillende deelnemers aan de vergadering met de overheidsinstellingen hadden in dat

opzicht hun onvrede geuit (zo vond de burgemeester het vervelend dat hij niet op voorhand over het project was ingelicht).

- Stakeholders uit de milieusector
 - Milieuadviseur Eigenbrakel:

Mevrouw Willick vond de redenen die in de brief werden opgegeven voor de stopzetting van het project duidelijk en onweerlegbaar. De beslissing kwam voor haar en haar collega niet als een verrassing, omdat er tijdens de milieuworkshop al kritische vragen waren gekomen over de reële noodzaak voor de aanleg van de lijn en over de redenen achter het project. Ze vonden het echter wel opmerkelijk dat een dergelijk grootschalig project al zo snel na de bijeenkomst werd afgeblazen, vooral gezien het feit dat er tijdens de bijeenkomst geen grote problemen/bezwaren waren gerezen en dat de vragen die waren gesteld, over het algemeen gerechtvaardigd leken.

In het algemeen kon mevrouw Willick zich vinden in de aanpak om verschillende profielen (waaronder beleidsmedewerkers) al in een vroege fase van het project samen te brengen. Ze stelde voor om de volgende keer eerst een bijeenkomst te beleggen voor alle milieuactoren.

- Anne de Saint-Hubert, ADESA

ADESA vond de informatie over de stopzetting van het project helemaal niet duidelijk. Aanvankelijk leek de aanleg van de lijn noodzakelijk; nu ging het toch niet door en niemand leek te weten waarom. In welke zones was extra energietoevoer noodzakelijk en welke projecten waren daarbij betrokken?

Het leek wel of alles draaide om grote vastgoedprojecten, die op de agenda werden gezet en er vervolgens weer werden afgehaald zonder dat iemand begreep waarom. En de gemeenten stonden er maar wat bij en keken ernaar ...

ASEDA vroeg zich af of het participatieproces niet in een te vroeg stadium was gelanceerd. Er had meer zekerheid moeten zijn, vooraleer de lokale actoren bij het proces werden betrokken. Was het hele participatieproces misschien enkel een excuus voor 'greenwashing'?

Tijdens de bijeenkomst met de milieuactoren toonden de deelnemers zich verbaasd dat er blijkbaar een grote vraag was naar elektriciteit, zonder dat aan die behoefte specifieke projecten beantwoordden. De mensen kregen daardoor de indruk dat ze werden voorgelogen. Was het project misschien opgestart om geld door te sluizen naar onnodige werken? Was er sprake van een

verborgen agenda, met projecten die later ineens te voorschijn zouden worden getoverd? Als er projecten op touw worden gezet die de energievraag zo sterk doen stijgen, dan moet de gemeente daarover worden geïnformeerd. Waarom wist het publiek van niets?

ADESA vond wel dat het BESTGRID-project een goed idee was. Dankzij dit project zouden mensen het gevoel krijgen dat er echt naar hun opmerkingen werd geluisterd, en dat zou de relaties een stuk soepeler maken. Bovendien is het altijd nuttig voor de burgers om meer informatie te krijgen over een project waarbij ze betrokken zijn. Desalniettemin beseft ADESA wel dat er altijd mensen zullen zijn die beroep zullen aantekenen bij de Raad van State.

ASEDA vroeg zich ook af waarom het gemeentebestuur en de milieuactoren niet gelijktijdig waren geïnformeerd over de hoogspanningslijn en over BESTGRID. Was het niet handiger geweest om iedereen meteen bij het begin op de hoogte te brengen? Nu sijpelde er maar mondjesmaat informatie door na de vergadering met de institutionele actoren, en in de gemeenteraden waren de geruchten over het project niet van de lucht. Door één enkel informatiemoment te organiseren voor alle betrokkenen waren de geruchten meteen de kop ingedrukt kunnen worden. De verenigingen die bekend waren met de situatie ter plaatse hadden dan informatie kunnen verstrekken die nuttig was voor iedereen.

De deelnemers hadden het gevoel dat het geplande tracé in de eerste plaats bepaald was door financiële beperkingen, en geen rekening hield met de werkelijke situatie.

- Julien Taymans, Natagora

Natagora vond het verrassend dat de mededeling over de stopzetting van het project van IEW kwam, en niet van Elia. De vereniging vroeg zich ook af of er enig verband was tussen de discussies tijdens de milieuworkshop over de motivatie voor het project, en de daaropvolgende beslissing om het project stop te zetten. Als er inderdaad een verband was, bleek daaruit dat de participatie nuttig was geweest: het project was daardoor op een zijspoor gedwongen.

Gezien de geringe milieu-impact van het project had het volgens Natagora weinig zin om een biodiversiteitsstudie te laten uitvoeren. Een dergelijke aanpak zou nuttiger zijn in het kader van een project in een ecologisch waardevol gebied, of bij de installatie van een bovengrondse hoogspanningslijn. Natagora vroeg zich ook af wat de selectiecriteria waren voor projecten in het

kader van de RGI-procedure. In haar optiek zou de doeltreffendheid van een dergelijke benadering moeten worden getest op projecten met een grotere impact op het milieu.

Natagora vroeg meer informatie over de technische details met betrekking tot de aanleg van de lijn. De beschikbare informatie van BESTGRID was te beperkt om een milieuonderzoek uit te voeren.

Wanneer een project als dit wordt stopgezet, moet rekening worden gehouden met de tijd/inspanning die de vrijwilligers erin hebben geïnvesteerd. Hoeveel is hun betrokkenheid en hun deelname aan vergaderingen en discussies waard?

Natagora vroeg zich ook af hoe de bevindingen van de biodiversiteitsstudie zouden worden aangewend. Als het project was doorgezet, zou Elia bij de uitvoering van de werken dan echt rekening hebben gehouden met deze conclusies? En zullen deze bevindingen in elk toekomstig project worden opgenomen?

Met betrekking tot de algemene strategie van BESTGRID liet Natagora weten dat het nuttig zou zijn om telkens een kleinschalige biodiversiteitsstudie uit te voeren, in de lijn van de studie uitgevoerd in de context van dit project. De vereniging herhaalde dat zij had besloten om deel te nemen aan het proefproject naar aanleiding van de uitnodiging van IEW. Ze benadrukte dat de NGO's die betrokken zijn bij dit soort processen kritisch moeten blijven ten opzichten van de aanvragers uit de particuliere sector - in dit geval dus Elia. In het algemeen verzamelt Natagora zelden gegevens voor andere actoren, maar de NGO kan wel gegevens verstrekken met betrekking tot onderzoeken uitgevoerd door haar vrijwilligers en het grote publiek.

- Christian Steffens, buurtcomité Chenois

Meneer Steffens vond de informatie over de stopzetting van het project zeer duidelijk. Hij was van mening dat de beslissing bevestigde wat al gezegd was tijdens de milieuworkshop. Hij was erg verbaasd dat IEW niet bij Elia had geïnformeerd naar de relevantie van het project, vooraleer ze besloten eraan deel te nemen. Het is wel erg simpel om de aanvrager op zijn woord te geloven als die beweert dat het project 'noodzakelijk' is. Ze hadden de argumenten van Elia moeten analyseren, rekening houdend met de impact op de bevolking en ook met de noodzaak om het huishoudelijke energieverbruik te verminderen.

Als de vraag naar elektriciteit over een paar jaar weer toeneemt, en het project wordt weer van onder het stof gehaald, zou het een goed idee zijn om de verschillende fasen van de inspraakprocedure opnieuw te doorlopen. Het buurtcomité vond het zeer bemoedigend dat de respectieve buurtcomités op tijd waren geraadpleegd, en dat er naar hun standpunten was geluisterd voor het te laat was om nog iets te veranderen.

Over het geheel genomen was de heer Steffens zeer positief over het BESTGRID-project. Hij was van mening dat de juiste mensen waren geraadpleegd. Het was erg belangrijk, benadrukte hij, dat de betrokken partijen werkelijk geloofden in het participatieproces, en dat het meer was dan zomaar een formaliteit. Om een dergelijk proces tot een goed einde te brengen, is er tijd nodig.

- Eddy Steinert, vzw Cercle des naturalistes de Belgique

Meneer Steinert heeft geen e-mailadres en had de e-mail met informatie daarom niet ontvangen. Hij verzocht ons om via een andere weg contact met hem op te nemen, per telefoon ofwel via ADESA, omdat hij een goede bekende was van de vzw. We spraken hem kort over de telefoon. Hij was positief over het BESTGRID-proces, maar vond het niet nodig dat Elia de belanghebbenden uit de milieusector opnieuw bijeen zou brengen als het project in de toekomst weer op de tafel zou komen.

Aandachtspunten voor de toekomst

Er vond een ontmoeting plaats tussen IEW en Elia als debriefing op de communicatieve benadering. De volgende opmerkingen en aandachtspunten voor de toekomst kwamen aan bod:

- Het bleek een goede zet om opnieuw contact op te nemen met de betrokken partijen na de mededeling over het uitstellen van het project. Op die manier kregen we een beter beeld van hun ideeën met betrekking tot het BESTGRID-project en het besluit om het project stop te zetten.
- Hoewel alle partijen volledig achter de strategie van BESTGRID stonden, hadden sommigen wel het gevoel dat het participatieproces te vroeg was gelanceerd (dat wil zeggen, in een stadium waarin er nog geen zekerheid was dat de nieuwe kabel daadwerkelijk zou worden aangelegd).
- Elia is van mening dat alles in het werk moet worden gesteld om een juiste balans te vinden tussen de participatieprocedure (die vroeg genoeg in het project kan worden opgestart, om paniek te voorkomen) en de beschikbaarheid van voldoende gegevens om zekerheid te hebben dat de uitbreiding van het net noodzakelijk is. Het is overigens niet ongewoon dat de uitvoering van een project een paar maanden wordt stopgezet. Dat kan te maken hebben met

verschillende redenen, en het is een goed idee om hier rekening mee te houden in het kader van een proces voor publieksparticipatie.

- Sommige projecten voor de uitbreiding van het stroomnet zijn sterker afhankelijk van externe gebeurtenissen die kunnen bepalen of een infrastructuurproject wordt uitgevoerd of niet. Het is een goed idee om hier rekening mee te houden in het kader van een proces voor publieksparticipatie.
- De milieustakeholders wezen allemaal op een direct verband tussen de besprekingen tijdens de milieuworkshop en de stopzetting van het project. Ze waren ervan overtuigd dat de vragen die tijdens de vergadering werden gesteld (over de redenen voor en de relevantie van het Elia-project) ertoe hadden geleid dat het project op losse schroeven kwam te staan. Dat was helemaal niet het geval. De nieuwe prognosegegevens van de distributienetbeheerder hadden niets te maken met de discussies tijdens de workshop. Bij de bijeenkomsten georganiseerd door IEW en Elia heeft Elia altijd duidelijk gezegd dat het project zich nog in een heel vroeg stadium bevond, en dat het niet onwaarschijnlijk was dat de termijn geschetst tijdens de vergadering gewijzigd zou worden op basis van de werkelijke vraag naar netcapaciteit.
- Verschillende mensen beantwoordden onze e-mails over de stopzetting van het project helemaal niet: de verkozen politici, de afdeling werken van Eigenbrakel en diverse regionale en provinciale overheden. Vermoedelijk was de informatie voldoende duidelijk, en zagen ze daarom geen reden om op de e-mail te reageren. Misschien is er geen noodzaak voor een follow-up met de institutionele actoren over dit onderwerp.
- Sommige actoren, zoals de Federale Overheidsdienst Economie, waren teleurgesteld dat het BESTGRID-project niet kon worden voltooid. In hun opinie had het BESTGRID-project kunnen bijdragen aan meer begrip en een betere acceptatie door het publiek.

Genomen maatregelen

Deze communicatiestrategie (waarbij elk van de betrokken partijen op de hoogte werd gebracht van de noodzaak om het Elia-project uit te stellen en de BESTGRID-strategieën die al in de voorbereidende fase zaten, stop te zetten) is geen onderdeel van het wettelijke proces, maar werd speciaal georganiseerd in het kader van het BESTGRID-project. Onderstaande tabel geeft een schatting van de tijd en middelen die de strategie vereiste:

Activiteit	IEW (uren)	Elia (uren)
Opstellen van het bericht	4	4
Communicatie met de stakeholders en opstellen van de brieven	24	10
Debriefing en notulen	6	6
Totaal	34	20

WP 3 deel 2: de Stevin-hoogspanningslijn

Uitgezonderd de vergadering met de Vlaamse administraties werden alle gesprekken gehouden met de belofte dat de deelnemers anoniem zouden blijven om te vermijden dat ze terughoudend zouden zijn in het geven van hun mening.

Alle verslagen geven de mening en visie van de deelnemers. Deze zijn niet noodzakelijk correct en worden weergegeven zoals ze gesteld zijn in de vergaderingen om er maximaal uit te kunnen leren.

Rapportage over de rondetafelgesprekken

Rondetafelgesprek met de lokale overheid en bestuursdiensten

Locatie:

Brugge, 17 december 2014, 14.00 uur

Aanwezig:

- de gemeentebesturen van Brugge en Maldegem,
- de provinciale milieudienst,
- de dienst landbouw,
- Regionale Landschappen,
- BBL
- IIASA

Rapportage:

Procedure

- Aan het begin van de procedure (plan-MER en RUP) stelde Elia zich erg onwrikbaar op. Maar bij het vaststellen van de dadingsovereenkomst naar aanleiding van de juridische procedure bij de Raad van State, waren er ineens wel allerlei tegemoetkomingen mogelijk! Als Elia zich van bij het begin iets flexibeler had opgesteld, zou dat een hoop problemen hebben voorkomen.

- De strategie van Elia gaat te veel uit van al genomen beslissingen. Door eerst het Hortastation in Zomergem te bouwen, werden veel alternatieve routes voor de lijn al meteen van tafel geveegd.
- De lokale overheden werden te laat bij de procedure betrokken. Dat resulteerde in een reeks van negatieve adviezen en juridische procedures van die lokale overheden.
- Dit laatste is niet alleen de schuld van Elia. Als de federale regering beslist om een windmolenpark te bouwen, moet ze ook bedenken dat daarvoor nieuwe hoogspanningslijnen nodig zijn. Communicatie is daarbij een must.
- De Vlaamse regering maakt het bestemmingsplan op en beslist zo over het tracé van de lijn. Dat is niet de verantwoordelijkheid van Elia.
- We willen verwijzen naar het geval van Fluxys (een andere netwerkoperator). Zij zijn bezig met een soortgelijke procedure, die beter lijkt te werken. Fluxys betrok de burgers en de lokale overheden al in een eerdere fase bij de procedure.

Behoeften die ten grondslag liggen aan het project

- Opvallend is dat niemand weet heeft van het federale ontwikkelingsplan. Er moet eerder en beter over worden gecommuniceerd, zelfs wanneer er geen duidelijke tracés/routes van hoogspanningsleidingen in voorkomen.
- De voordelen van het project werden niet genoeg benadrukt. Voorafgaand aan de officiële procedure werd er nauwelijks over het project gecommuniceerd, waarschijnlijk uit angst voor negatieve reacties. Maar 'hernieuwbare en duurzame energie' is een hot topic, dat kon worden aangehaald als één van de redenen voor het project.
- We hopen dat we in het geplande project voor een energie-eiland in de Noordzee niet tegen dezelfde fouten zullen aanlopen ... maar het lijkt erop dat we precies dezelfde richting uitgaan.

Transparantie

- De folders van Elia gaven geen antwoord op de dringendste vragen, zoals "waarom kan het niet via een ondergrondse verbinding?" of "wat zijn de effecten van de elektromagnetische velden?"

De effecten van magnetische velden worden geminimaliseerd, en de ondergrondse verbinding wordt afgedaan als te duur. In één van de brochures was er een foto te zien van spelende kinderen onder een hoogspanningslijn, wat suggereerde dat elektromagnetische velden onschadelijk zijn. Dat gooide nog eens olie op het vuur.

- Lokale verenigingen en organisaties als Regionale Landschappen moeten bij het project worden betrokken: zij kunnen het publiek informatie geven over deze moeilijke thema's.
- De presentatie van Elia in Brugge was op zich wel goed, maar kwam veel te laat (tijdens de persconferentie na de dadingsovereenkomst).
- Het is belangrijk om dit soort complexe technische projecten uit te leggen op een eenvoudige en duidelijke manier. Zo was er enige bezorgdheid over de veiligheid van de ondergrondse verbinding op het strand. De lokale milieufdeling van Brugge had nog nooit gehoord van microtesla. De verklaring was te technisch en te complex.
- De ingenieurs van Elia gaan er al te gemakkelijk van uit dat iedereen over dezelfde technische kennis beschikt als zij. Een voorbeeld: niet iedereen snapt het verschil tussen 150 kV en 380 kV. Elia had dat beter moeten uitleggen.
- De aankondiging voor de vergunningsprocedures werd op de verkeerde locatie opgehangen.

Betrokkenheid van de stakeholders

- Er was wrevel over het feit dat Elia al begon met de vergunningsprocedure nog voor er een uitspraak was in de juridische procedures over het bestemmingsplan, terwijl de onderhandelingen over de dadingsovereenkomst nog in volle gang waren. Lokale overheden kregen het gevoel dat hun zorgen niet serieus werden genomen.
- De Vlaamse regering hield niet voldoende rekening met de lokale belangen. De locatie van het Stevin-station is een voorbeeld van zo'n ongelukkige keus. Het station komt precies tussen twee woonwijken, die al zwaar getroffen zijn door de industrie in de buurt. Dat had anders gemoeten.
- De Vlaamse administratieve diensten in de sector werden te laat bij de procedure betrokken.

- De stad Brugge begreep niet waarom de Vlaamse overheid zo negatief reageerde op de juridische procedure bij de Raad van State. De meningen waren scherp verdeeld tussen 'het is goed voor de haven van Zeebrugge' en 'moet het station per se tussen twee woonwijken komen?'. Er was sprake van een impasse.
- Naar aanleiding van de dading werd de locatie van het Nemostation verlegd naar de zone Herdersbrug, en dat is een goede zaak.
- De samenwerking tussen Elia en Regionale Landschappen verloopt positief (bv. het project voor het aanplanten van bomen), maar de meningen blijven verschillen. Elia heeft veel technische ingenieurs die technische oplossingen willen zien, terwijl de mensen van Regionale Landschappen liever didactische/pedagogische oplossingen willen. Het is moeilijk om die twee met elkaar te verzoenen.
- Elia benaderde de fabrikanten van offshore windturbines en vroeg hen te lobbyen met de lokale overheden om de protesten te onderbreken. Dat is geen eerlijke, juiste aanpak. Het is zelfs contraproductief.

Milieueffecten

- Lokale overheden (en hun burgers) zien een hoogspanningslijn niet als een project op zich, maar als een geheel. Zeebrugge en Zwankendamme staan al erg onder druk door de uitbreiding van de haven, extra spoorwegen en een nieuw station, nieuwe bedrijven die zorgen voor meer verkeer ... NEMO en Stevin werden door het publiek dan ook gezien als de druppel die de emmer deed overlopen. Daar kwam nog bij dat de projecten werden beschouwd als twee verschillende, onafhankelijke projecten.
- De situatie in Maldegem is vergelijkbaar: de regionale weg wordt daar omgevormd tot een snelweg en er is sprake van een eventuele verbreding van het Schipdonkkanaal, met hogere bruggen en barrières.
- De effecten van al die verschillende projecten stapelen zich op, en de Vlaamse regering lijkt daar blind voor te zijn. Dat zorgt voor heel wat frustratie.

- Door verschillende projecten samen in één pakket voor te stellen, had naar andere oplossingen gezocht kunnen worden. Zo was het misschien mogelijk geweest om via aanpassingen aan bepaalde projecten de milieu-impact van andere projecten te verminderen, of de druk ervan op de levenskwaliteit te verlagen.
- De Vlaamse Regering zou meer rekening moeten houden met lokale probleempunten. Zo zou ze bijvoorbeeld de reservatiestrook van het Schipdonkkanaal kunnen opheffen, om te vermijden dat de woningen in dat gebied in waarde dalen: in dat geval zou de negatieve impact van de Stevin-lijn een stuk geringer zijn. Conclusie: er is een grote behoefte aan een coherente en geïntegreerde aanpak van de Vlaamse regering.
- Plan-MER: de lokale overheid is van mening dat het voorstel van een 'plug' op de westelijke golfbreker niet naar behoren is onderzocht, vanwege de hoge kosten. Er was geen oog voor de voordelen op het vlak van levenskwaliteit, milieu en landschap. De beoordeling zou geen rekening hoeven te houden met de kosten van alternatieve mogelijkheden. Nu lijkt het alsof de beoordeling is opgesteld met slechts één mogelijke route voor ogen, die al op voorhand vastlag.
- De milieueffectbeoordeling was goed uitgevoerd. Het document bevatte duidelijke aanbevelingen en conclusies. Er werd rekening mee gehouden in de vergunningsprocedure. Het project had duidelijk voordelen.
- Elektromagnetische velden: Elia vergeleek de elektromagnetische straling van de hoogspanningslijn met die van huishoudelijke apparaten. Dat is niet eerlijk: mensen kunnen namelijk zelf beslissen of ze al dan niet een apparaat kopen, terwijl dat niet het geval is voor een hoogspanningslijn.
- Iedereen denkt dat het voorzorgsbeginsel wordt toegepast, maar het blijft een probleem dat er geen wetenschappelijke bewijzen bestaan dat elektromagnetische velden echt onschadelijk zijn.
- Universiteiten in Duitsland zijn bezig met het uitvoeren van metingen onder hoogspanningslijnen om het publiek te informeren. Het gaat om een objectieve benadering, op

voorwaarde dat deze universiteiten niet worden gesponsord door energiebedrijven. Het belang van onafhankelijke onderzoeken is zeer groot.

Voordelen

- De gemeenten waar de lijn doorheen loopt, dragen al de negatieve gevolgen van het project. De partijen die profijt trekken van het project (de energieproducenten) zouden een fonds moeten oprichten voor de betrokken lokale overheden, om zo een beter evenwicht te creëren tussen de lusten en de lasten.
- Dadingsovereenkomsten: de lokale overheden zijn blij met de dadingen. Zij krijgen extra financiële middelen om de lokale levenskwaliteit te verbeteren. Deze projecten zullen op de een of andere manier gelinkt moeten zijn aan het Stevin-project (bijvoorbeeld de aanleg van een bufferzone).
- Aan de andere kant blijven de lokale overheden die geen beroep aantekenden bij de Raad van State nu met lege handen achter. Sommige mensen kunnen nu geen schadevergoeding krijgen, en dat is geen eerlijke situatie.
- Voor een aantal projecten zou het beter zijn om afspraken te maken: er kan een schadevergoeding worden voorzien, maar ook financiering van lokale projecten of het vrijmaken van middelen voor de oprichting van een lokaal fonds behoren tot de mogelijkheden. In dit geval werden alleen akkoorden gesloten met overheden of andere belanghebbenden die een juridische procedure gestart waren. Het risico is dan groot dat lokale overheden vanaf nu automatisch beroep zullen aantekenen, alleen maar om geld binnen te rijden via een dadingsovereenkomst.
- De mogelijkheden zijn niet beperkt tot financiële tegemoetkomingen. Zo lobbyt Elia bijvoorbeeld voor een stil wegdek op een snelweg in de buurt van Maldegem.
- Een andere mogelijkheid is een breder fonds, naar het voorbeeld van het Indaver Fonds dat genoemd werd door de BBL (dit fonds werd opgericht naar aanleiding van een dading in een rechtszaak over een verbrandingsoven). Uit dat fonds kunnen projecten rond recyclage en het verminderen van de afvalproductie worden gefinancierd. Het fonds wordt onafhankelijk

beheerd door de Koning Boudewijntichting. Misschien bestaan er mogelijkheden voor een gelijkaardig initiatief, bijvoorbeeld een Eliafonds, waar organisaties projecten kunnen indienen rond energiebesparing en hernieuwbare energie

- Compensatiezone: de zone van 60 meter (twee keer 30 meter aan beide zijden) is arbitrair. Volgens de plan-MER ligt de grens van 0,4 microtesla op ongeveer 160 meter rond het station. Elia moet duidelijke redenen geven waarom de compensatiezone is vastgelegd op 60 meter.
- Het is ook niet correct dat de eigendommen die Elia koopt, weer doorverkocht kunnen worden.
- Regionale Landschappen heeft een plan opgesteld om bomen aan te planten in het gebied rond het Horta-station. Dat laat duidelijk zien hoe een groot project als dit lokale voordelen kan bieden.
- De beheersvergoeding die is voorzien voor de boeren (waar de bomen worden geplant) is te laag. Boeren houden niet van bomen in de buurt van hun velden, want die geven schaduw waardoor er minder gewassen groeien. Ook heeft de vergoeding maar een looptijd van tien jaar, terwijl de kosten voor het onderhoud blijven.
- Het is beter om een bos te planten in plaats van de aanleg ervan te financieren door een compensatiefonds: het duurt te lang voordat dat fonds wordt benut.
- Het is belangrijk dat de lokale overheid betrokken wordt bij de keuze van de locatie van de hoogspanningslijn, de masten en de bufferzones.

Eerste rondetafelgesprek met burgers en lokale NGO's

Locatie

Brugge, 17/12/2014, 20.00 uur

Aanwezig:

- 5 burgers uit Zeebrugge, Brugge, Damme en Vivenkapelle die anoniem wensten te blijven,
- 2 vertegenwoordigers van de lokale afdeling van Natuurpunt (milieuorganisatie),
- de BBL,
- IIASA

Noodzaak van het project

- De discussie over de behoeften achter het project of de noodzaak ervan, kwam te laat op gang. De belangrijke beslissingen waren toen al genomen.
- Geen van de deelnemers had weet van het federale ontwikkelingsplan. Dit plan is niet bekend bij het publiek. BBL en Natuurpunt zouden hun lidorganisaties hierover moeten informeren.
- Met het nieuwe energie-eiland in de Noordzee gaat het dezelfde weg op als met Stevin. De discussie over de aansluiting van het eiland met het vasteland moet nu al beginnen, niet wanneer de locatie van het eiland al vastligt.
- Waarom is de interconnectie noodzakelijk? Er bestaat al een verbinding met Frankrijk, Nederland, Duitsland en de Scandinavische landen. Wat is de meerwaarde van een verbinding met het Verenigd Koninkrijk?
- In heel Europa is er sprake van een overaanbod van energie. Verschillende (nucleaire) elektriciteitscentrales worden stilgelegd. Veel mensen geloven dat het energietekort in België een fabeltje is, in het leven geroepen door de energieleveranciers. Elia heeft hierover nooit duidelijke antwoorden gegeven.
- Elia heeft evenmin antwoord gegeven op de vraag hoeveel ampère of megawatt er door de nieuwe verbinding zou gaan, en wat de maximale capaciteit is.

Transparantie

- De volledige milieueffectrapportage kon enkel geraadpleegd worden in het gemeentehuis tijdens het openbare onderzoek, maar niet online, terwijl dat toch een stuk eenvoudiger was geweest.
- Het project werd onvoldoende aangekondigd. De eerste brochure viel in de brievenbus samen met een hoop reclamefolders. Veel mensen gooiden de brochure samen met de reclame weg.
- In juridisch opzicht werden er geen fouten gemaakt (het project werd aangekondigd in het stadhuis, in de krant en op de radio), maar de aankondiging werd gepubliceerd in de krant van Antwerpen en op de radio van de provincie Limburg. Niet in de lokale media.
- Niemand leest de aankondigingen in het gemeentehuis.
- Er moet vaker worden gebruikgemaakt van moderne communicatiekanalen, zoals sociale media.
- De informatie in de brochures van Elia is niet duidelijk genoeg. Zo kwam er geen antwoord op een eenvoudige vraag als 'hoeveel kabels zal de nieuwe verbinding hebben?'.

Betrokkenheid van de belanghebbenden

- Het is moeilijk om uit te vinden wat de overheid deed met de bezwaren. De mensen moeten alle informatie zelf opzoeken (en dat is niet eenvoudig), of anders krijgen ze de informatie pas te horen bij de volgende fase van de procedure. Maar waarom werd er met sommige bezwaren wel rekening gehouden en met andere niet? We hebben er het raden naar.
- Het zou een hele verbetering zijn als de antwoorden op de bezwaren en opmerkingen van het publiek werden gepubliceerd op het internet. Het advies van de Vlaamse Commissie voor Ruimtelijke Ordening over de plan-MER is hiervan een goed voorbeeld. Maar deze commissie bestaat niet meer, dus het is niet duidelijk wie er nu eigenlijk beslist over de bezwaren.
- De beslissing over de vergunningen wordt rechtstreeks meegedeeld aan de betrokken eigenaren, en dat is een goede zaak.

- De lokale politici zouden tijdens de infosessies deel moeten uitmaken van het panel. In Zeebrugge zaten ze gewoon in het publiek.
- De infosessies zijn te vaak eenrichtingsverkeer. Het publiek luistert, maar krijgt geen antwoorden.
- De infosessies moeten doen wat ze beloven.
- De lokale overheden moeten hun burgers betrekken in de dadingsovereenkomsten met de ontwikkelaar. Nu heerst er veel onduidelijkheid over de inhoud van die overeenkomsten.

Milieuaspecten

- Alle alternatieve tracés werden afgewezen vanwege de hoge kosten of de impact op het milieu.
- Een tracé op de westelijke dam zou een betere oplossing zijn geweest voor de inwoners van het kustgebied, ook gezien de latere uitbreiding van de haven. Nu zullen de inwoners veel last hebben van de hoogspanningslijn.
- Het belangrijkste probleem met het hoogspanningsstation is de geluidsoverlast die het veroorzaakt: vooral het koelsysteem maakt veel lawaai. De burgers werden hier nauwelijks over ingelicht.
- Een buffer met een omtrek van honderd meter is te klein om de geluidsoverlast weg te nemen. In andere landen heeft deze zone een omtrek van één kilometer.
- De locatie werd alleen gekozen omdat het gaat om een verlaten militair domein. Als dat terrein niet beschikbaar was geweest, zou het havengebied de eerste keuze zijn geweest. De beslissing werd genomen zonder aandacht voor een betere ruimtelijke ordening.
- Elia kiest te gemakkelijk voor conservatieve oplossingen en is blind voor het belang van landschap en milieu. De nieuwe hoogspanningslijn kon worden verbonden met een bestaande lijn in het havengebied. Maar het havenbestuur was ertegen, en het alternatief werd van tafel geveegd.
- Waarom kan Stevin niet worden gekoppeld aan NEMO?

- De mensen zijn tevreden over het feit dat de lijn tot Vijvenkapelle ondergronds loopt en dat twee bestaande lijnen worden gesloopt of ingegraven.
- Elia maakt wel erg selectief gebruik van de wetenschappelijke studies over elektromagnetische velden. Alleen de studies die beweren dat het risico miniem is, worden aangehaald!
- Elia, of andere energiebedrijven, zouden niet mogen optreden als opdrachtgevers voor studies rond elektromagnetische straling. Het onderzoek moet onafhankelijk zijn.
- De plan-MER is in hetzelfde bedje ziek: die wordt betaald door Elia, en is dus niet onafhankelijk. De overheid zou als sponsor moeten optreden.
- De voorgestelde alternatieven werden veel te snel opzijgeschoven. Waarom kon het project niet samen worden genomen met de projecten voor de spoorweg of het Leopoldkanaal? Waarom was er geen alternatief mogelijk voor het masttype? Op dit soort vragen kwam nauwelijks een antwoord.
- De masten staan vlak naast de grenzen van een vogelrijk natuurgebied. Dat zal net zo'n negatief effect hebben op de vogelmigratie als wanneer er een lijn dwars door het gebied was getrokken. Elia beloofde een soort van spiralen op de kabels aan te brengen, om de zichtbaarheid te verbeteren.

Voordelen

- De alternatieve tracés werden te snel afgedaan als 'te duur'. Maar dat zou geen probleem mogen vormen voor Elia, aangezien die kosten worden doorberekend aan de consument. De duurdere oplossingen zouden zelfs zorgen voor een betere verdeling van de lusten en de lasten.
- In Nederland worden alle aangrenzende eigenaren onteigend. Dat is een betere oplossing dan de opkoopregeling van Elia.
- Er bestaat veel onduidelijkheid over de inhoud van de dadingsovereenkomsten, met name over de financiële verplichtingen. De dadingen moeten openbaar worden gemaakt, want de onduidelijkheid creëert een klimaat van wantrouwen en roept vermoedens op van omkoping.

- Elia neemt eerst beslissingen, en sust dan de protesten met dadingsovereenkomsten. Niet zo'n goede strategie! In plaats daarvan zou Elia vanaf het begin moeten nagaan welke toegevoegde waarde er mogelijk is voor de betrokken gemeenten en eigenaren.
- Waarom werden de eigenaren die onder de nieuwe hoogspanningslijn wonen onteigend, maar de eigenaren onder de bestaande lijn niet?
- Er wordt met twee maten gemeten. Een voorbeeld: een vergunning voor een kleine windturbine op een boerderij wordt geweigerd vanwege de waarde van het agrarische gebied en het landschap. Maar masten (die maar liefst vijf keer hoger zijn!) voor een nieuwe hoogspanningslijn in hetzelfde gebied, zijn dan weer wel toegestaan.

Tweede rondetafelgesprek met burgers en lokale NGO's

Locatie

Zomergem, 13 januari 2015

Aanwezig:

- 11 burgers uit de gemeenten Maldegem, Lembeke, Zomergem, Boekhoute, Eeklo
- 2 leden van een lokale afdeling van Natuurpunt (natuurorganisatie)
- 1 vertegenwoordiger van het Regionaal Landschap Meetjesland
- 1 vertegenwoordiger van Birdlife
- BBL: Erik en Jelle
- BESTGRID/RGI: Antina Sander
- BESTGRID/Germanwatch: Rotraud Hänlein

Opmerking vooraf: dit verslag is een vrij letterlijke weergave van de discussies tijdens de workshop. Uitspraken die niet (geheel) correct zijn, werden toch opgenomen in het verslag. Ze kunnen dienen als leermoment voor de participatieprocedures van de belanghebbenden.

Noodzaak van het project

- Het plan voor Stevin en voor het hoogspanningsstation Horta werd meegedeeld via de lokale Minaraad (milieu- en natuurraad). In Zomergem werden de burgers goed geïnformeerd over de lokale impact van het project. De noodzaak voor het project stond niet ter discussie, maar mensen vroegen zich wel af of het station niet beter in de haven van Gent zou worden gebouwd in plaats van in Zomergem.
- Iedereen heeft baat bij de lijn, maar de nadelen komen alleen op de schouders van de lokale bevolking terecht.

- Er kwamen geen vragen over de noodzaak van een verbinding met het Verenigd Koninkrijk. De inwoners zijn niet erg geïnteresseerd in het globale plan.

Transparantie

- Voor de meeste deelnemers aan dit rondetafelgesprek kwam de informatie over deze plannen pas na de plan-MER, tijdens de ontwikkeling van het bestemmingsplan. De plan-MER moet meer naar de lokale context worden vertaald. In dit geval werden de bewoners niet in een vroege fase bij het project betrokken. Vooral Elia is verantwoordelijk voor de communicatie over het project, meer nog dan de lokale overheid. De meeste bewoners halen hun informatie uit de lokale pers, dus die zou meer bij het project moeten worden betrokken.
- Het zou interessant zijn om de lokale Minaraad en de GECORO (de gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening) al in de vroegste fase bij de procedure te betrekken, nog voordat er beslissingen worden genomen.
- Elia kondigde het project aan via een brochure die 'verstopt' zat tussen lokale reclamefolders. Volgens de inwoners is dat een teken dat Elia de burgers geen informatie wil geven.
- Het zou beter zijn om persoonlijk contact op te nemen met de mensen die duidelijk rechtstreeks invloed ondervinden van het project. Sommige bewoners werden persoonlijk benaderd, andere niet. Sommige mensen menen dat Elia iedereen binnen een straal van 150 meter persoonlijk had moeten waarschuwen.
- Eén deelnemer klaagde over het feit dat het project al sinds 2009 loopt, terwijl hij in 2011 nog onroerend goed kocht. Precies op die plek zal nu een hoogspanningsmast komen. Als hij dit eerder had geweten, had hij de eigendom nooit gekocht.
- Hetzelfde gebeurt met de windturbines in de buurt van de N49 (regionale weg). Er is sprake van een zoekgebied, maar de exacte locatie van de windturbines is onbekend.
- Als de plannen niet specifiek genoeg zijn, is het moeilijk voor de inwoners om deel te nemen aan de discussie. Dat is alleen mogelijk als ze weten of hun eigendom wordt beïnvloed of niet. De vage plannen in de plan-MER zijn helemaal niet duidelijk, en dat maakt het moeilijk om een

gericht bezwaar te formuleren. Dat is een stuk eenvoudiger als je weet waar het project precies zal komen en hoe het eruit zal zien, zoals bij de aanleg van een golfbaan.

- Mensen dienden bezwaar in op federaal, regionaal en lokaal niveau ... overal kregen ze te horen dat het project was goedgekeurd, maar geen enkele instantie wist te vertellen waarom dat zo was.
- De procedure duurt te lang. Dat is niet alleen lastig voor Elia, maar ook voor de burgers. Je moet de burgers informeren over de voortgang van het project, bijvoorbeeld via een nieuwsbrief. In dit geval kregen de bewoners af en toe eens een folder, soms maar één per jaar. Dat is echt onvoldoende.
- Het taalgebruik in de brochures is te moeilijk, vooral waar het officiële informatie betreft. Er worden veel afkortingen en technische termen gebruikt.
- Heel wat deelnemers aan het rondetafelgesprek merkten op dat ze helemaal niet wisten dat Elia infosessies organiseerde.
- Tijdens de sessies werd er geen duidelijke en specifieke informatie verstrekt. Over de aard van de masten, de hoogte van de masten, het aantal kabels, de hoogte van de kabels, ... kregen de deelnemers niets te horen.

Betrokkenheid van de belanghebbenden

- Als burger sta je machteloos. De formele informatie van een Plan-MER of een RUP is voor de burgers veel te moeilijk te begrijpen. Het is een goed idee om met een groep van getroffen mensen een actiecomité te vormen. De burgers die dat deden, hadden veel meer invloed op het project. Via een actiecomité komen de twijfels en zorgen van het publiek duidelijker tot uiting, dus het is zelfs voor Elia beter. Daarom is het belangrijk om mensen al vroeg in het proces nauwkeurige informatie te geven, zodat ze zich kunnen organiseren in groepen.
- Als er geen lokale groepen of burgergroepen zijn, moet de lokale overheid die rol overnemen en haar best doen om mensen samen te brengen.

- Als participatie in het begin van het proces onmogelijk wordt gemaakt, is een rechtszaak de enige manier waarop een burger achteraf kan reageren. Dat is precies wat er gebeurde bij de Stevin-lijn.

Milieueffecten

- Er bestaat geen wetenschappelijke consensus over de effecten van elektromagnetische velden. Het is niet duidelijk wat de waarheid is en wat niet. Elia geeft hierover geen duidelijke informatie.
- Wat belangrijker is (althans volgens sommigen) is de visuele impact, het lawaai dat wordt geproduceerd door de kabels en het gevaar op vallende ijspegels. Hoe harder het waait, hoe meer lawaai. Als het regent, beginnen de isolatoren te knetteren. Als je onder een hoogspanningslijn woont, kan je radio zomaar ineens beginnen te spelen. Deze overlast is belangrijker dan de elektromagnetische straling.
- De plan-MER is te complex, niemand leest die. Vooral de burgers niet.
- De hoogspanningslijn is slechts een van de vele projecten in de omgeving. Zo wordt de N49 (regionale weg) opnieuw aangelegd, zijn er plannen voor een windmolenpark, een aardgaspijpleiding ... Het gaat de bewoners niet enkel om de hoogspanningslijn. Ze willen weten wat het uiteindelijke effect zal zijn van al die projecten samen. Er is te weinig aandacht voor deze totale impact.
- Elia kiest de eenvoudigste oplossing, de weg van de minste weerstand. Een tracé door de haven van Gent zou beter zijn geweest, maar dat bracht weer andere problemen met zich mee. Als individueel burger heb je niet veel te zeggen.

Voordelen

- Eén van de deelnemers aan het rondetafelgesprek woont onder een bestaande hoogspanningslijn die zal worden versterkt. Hij klaagt over het feit dat mensen die onder een nieuwe hoogspanningslijn komen te wonen een schadevergoeding zullen krijgen, en hij niet. Hij beweert ook dat Elia heeft gelogen over het aantal kabels.

- Elia behandelt niet iedereen op dezelfde manier. Ook eigenaren van woningen die onder een al bestaande lijn liggen, zouden aanspraak moeten kunnen maken op de buy-outoptie.
- De onteigeningsprocedure in Nederland is beter en eerlijker.
- Meer mensen moeten kunnen kiezen voor onteigening. Iemand die in de buurt woont van een hoogspanningslijn, een regionale weg, een windmolenpark én een pijpleiding moet deze mogelijkheid hebben.
- Als dat niet kan, moeten er transparante en eerlijke compensatieregelingen ter beschikking worden gesteld om de levenskwaliteit in de buurt te verbeteren. Denk bijvoorbeeld aan fluisterasfalt, het aanplanten van bomen, ...
- Alle getroffen burgers zouden bijvoorbeeld gratis elektriciteit kunnen krijgen.
- In één specifiek geval werd er geen correcte beschrijving gegeven van de staat van de woning. De eigenaar krijgt een schadevergoeding van 500 euro, terwijl de schade vele malen groter is. Voor het verpeste uitzicht is er geen schadevergoeding voorzien.
- Als iemand bezwaar aantekent, stuurt Elia onmiddellijk advocaten om de burgers te intimideren.
- Elia heeft het recht van dienstbaarheid voor de bouw. Maar daar bestaat veel onduidelijkheid over: waar zullen de bouwmachines staan, waar komt de bouwwerf? Dit moet vooraf duidelijk zijn.
- Er is extra budget voorzien voor de aanplanting van groene gebieden en voor de bescherming van de watervoorziening in Zomergem. Elia probeert in ieder geval de schade te compenseren.

Deskundigenvergadering Stevin met vertegenwoordigers van de Vlaamse overheidsdiensten

Locatie:

Brussel, 13 januari 2015

Aanwezig:

- Tim Dewinter (Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid),
- Leni Demarest (Agentschap voor Natuur en Bos),
- Marc Odou (Woonbeleid, Ruimtelijke Ordening en Bouwkundig Erfgoed),
- Ilse Moeremans (team Complexe Projecten),
- Nathalie Bakx (Arcadis),
- Jeroen Mentens (Elia),
- Erik Grietens (BBL),
- Jelle De Keyser (BBL),
- Antina Sander (RGI - BESTGRID),
- Rotraud Hänlein (Germanwatch - BESTGRID)

Verslag

Erik Grietens licht het doel van het Best Grid-project toe. Als onderdeel van dit onderzoek organiseert de BBL deze deskundigenvergadering rond het versnellen van de investeringsprojecten, samen met de verschillende (regionale) overheden die betrokken waren bij het Stevin-project en met de medewerkers van het projectteam. Naar aanleiding van de nieuwe aanpak van het decreet complexe projecten, en de bijbehorende planning voor de versnelling van projecten, vroegen we ons af of deze nieuwe context verschil gemaakt zou hebben voor het Stevin-project. We keken ook wat goed ging en wat niet, en waar de verbeterpunten lagen.

Tijdens deze bijeenkomst hebben we gebruikgemaakt van de structuur van de verschillende stappen in de nieuwe aanpak van complexe projecten.

Exploratiefase

- Op basis van de aanpak van complexe projecten moet deze fase plaatsvinden vóór de aankondiging van de plan-MER. In deze fase zijn er drie grote doelstellingen: een juiste formulering van de probleemstelling, het bepalen van de partners en het opstellen van een plan van aanpak.
- Het doel is om de belanghebbenden al vroeg in deze fase bij het project te betrekken. Daaronder verstaan we niet alleen de administraties en overheden, maar ook de burgers. Op die manier kunnen al vroeger in het proces verschillende mogelijke oplossingen worden geïdentificeerd.
- Het is natuurlijk maar de vraag hoe ver je daarin kunt gaan. In het geval Stevin was er één beginpunt en één eindpunt van de hoogspanningslijn. Tijdens de procedure werden deze punten ter discussie gesteld. Bij meerdere begin- en eindpunten zou het aantal alternatieve routes veel te groot worden.
- We moeten het netwerk als basis nemen, en ons afvragen: wat moet er worden aangesloten en waar?
- Het federale ontwikkelingsplan bepaalt de vraag en het aanbod van energie op basis van verschillende scenario's. Op dit moment wordt een nieuw plan ontwikkeld.
- Het zou een goede zaak zijn als daar meer discussie over was. Het plan is ontwikkeld na een openbaar onderzoek en een milieueffectrapportage, en de noodzaak voor bepaalde projecten wordt er duidelijk uiteengezet. Toch heeft het publiek maar weinig aandacht voor dit document.
- Elia moet de beslissingen die zijn genomen op federaal niveau respecteren en uitvoeren. Omdat bij wet is bepaald dat Elia voor de verbindingen moet zorgen, is er weinig ruimte voor aanpassingen.
- Als de federale regering beslist over de bouw van een windmolenpark op zee, zou er meteen een discussie moeten komen over de noodzakelijke hoogspanningslijnen.

- In de staat Californië ontwikkelde de lokale netbeheerder een masterplan. Het omvatte de aanleg van parken voor zonne-energie, maar ook de verbindingen die nodig zijn om deze parken met elkaar te verbinden.
- Er moet meer aandacht komen voor geïntegreerd ruimtelijk beleid. Naast Elia heb je nu nog Fluxys, de NAVO-pijpleiding, snelwegverbindingen ... en elk project staat los van de andere.
- De verschillende niveaus in België (federaal, gewestelijk, lokaal) bemoeilijken het proces.
- Oplossingen voorstellen in een vroeg stadium kan nuttig zijn om discussies op gang te brengen.
- Het is belangrijk om geen alternatieve oplossingen te verwerpen alvorens de belanghebbenden hun mening hebben gegeven. Ook oplossingen die technisch onmogelijk zijn (onderzeese kabel), of te duur (ondergrondse verbinding), moeten met het publiek worden besproken. Zo krijgen mensen niet het idee dat 'alles toch al beslist is'.
- Vraag: "Als je de stakeholders al in een vroeg stadium bij het project betreft, krijg je dan niet nog meer protesten en NIMBY-reacties?" Antwoord: Nee, die protesten komen er toch wel. Het is beter om daar zo vroeg mogelijk op voorbereid te zijn.
- VIGEZ verwijst naar hun brochure 'Communiceren met je burens'. Deze brochure bevat verschillende aanbevelingen voor bedrijven om de bewoners vroeg en op een duidelijke manier bij het project te betrekken. De bewoners moeten de mogelijkheid krijgen om hun zegje te doen. De communicatie moet al plaatsvinden vooraleer de bewoners zich zorgen beginnen te maken.
- Het is ook belangrijk dat de persoon die het participatieproces begeleidt, neutraal is. Om het proces op een rustige manier te laten verlopen, is het belangrijk dat mensen vertrouwen hebben in deze persoon.
- Deze facilitator zou niet betrokken mogen zijn bij de politiek. De rol mag ook niet worden vervuld door de projectleider zelf. De facilitator mag niet dezelfde persoon zijn als de onderhandelaar (iemand die onderhandelt over de vergoedingen en dadingsovereenkomsten).

- De gouverneur (provinciaal niveau) kan een belangrijke rol spelen als procesfacilitator. Een gouverneur heeft geen banden met de lokale of gewestelijke politiek, en hij bezit de autoriteit die nodig is voor de rol. Een paar voorbeelden: de gouverneur van de provincie Antwerpen speelde een grote rol bij het in kaart brengen van de nieuwe infrastructuur. De gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen leverde mooi werk in het project van de kanaalzone in Gent.
- Beslissingen zijn erg afhankelijk van politieke steun. Elia had gesprekken met de burgemeesters van alle gemeenten, maar het college van burgemeester en schepenen kan een andere mening toegedaan zijn. Hetzelfde geldt voor de gouverneur.
- De Vlaamse overheid was van bij het begin bij de zaak Stevin betrokken via een administratieve werkgroep, zelfs nog vóór de aankondiging van de plan-MER. Het was een goede zaak dat dit gebeurde in een vroege fase van de procedure, want de alternatieve routes in de procedure waren toen al bijgewerkt tot aanvaardbare routes. Als de burgers hun zegje hadden kunnen doen, waren er waarschijnlijk nog andere oplossingen uit de bus gekomen, want de bewoners hebben de neiging om meer op lokaal niveau te denken.
- De administraties kunnen pas een compleet advies geven nadat ze alles hebben geanalyseerd op technisch niveau, dus na de plan-MER.
- De opmerkingen van de bewoners kunnen onjuist of nutteloos zijn, maar dat is geen probleem. De plan-MER is er precies op gericht om die te analyseren.

Onderzoeksfase

- Naast de plan-MER is ook de maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) een belangrijk instrument.
- De lokale verkiezingen hebben de procedure ingewikkelder gemaakt. Het zou nuttig zijn als er een aantal vaste beslissingen waren, waar niet meer op wordt teruggekomen. Nu is het altijd mogelijk om beslissingen in te trekken en weer van voor af aan te beginnen met de procedure.
- Hoe moet het eerste onderzoek worden aangekondigd? We hoorden vaak dat het publiek niet op de hoogte is van nieuwe projecten. Zijn de sociale media een mogelijk alternatief?

- De aanwezige deskundigen menen dat de tussenpersonen sociale media zouden moeten gebruiken om in contact te komen met het publiek.
- Het is belangrijk om al van bij het begin een goede inventaris op te maken van de stakeholders. De intermediaire organisaties kunnen dan contact opnemen met hun leden en informatie geven.
- De lokale overheden hebben ook een belangrijke rol in het verspreiden van gemakkelijk toegankelijke informatie. Een goed middel is de lokale krant. Het feit dat deze kranten niet vaak genoeg verschijnen, kan hierbij wel een probleem vormen.
- Het zou een goed idee zijn om al deze projecten samen te brengen op één centrale Vlaamse website. Dat zou doeltreffender zijn dan de officiële mededelingen in de stad- en gemeentehuizen.
- Afbeeldingen zoals kaarten, foto's, tekeningen en 3D-visualisaties kunnen de informatie begrijpelijker maken voor het publiek. Tegenwoordig is er te veel technische informatie.
- De kwestie van onafhankelijk onderzoek naar elektromagnetische straling is niet eenvoudig. Er zijn slechts een handvol wetenschappers in België die zich bezighouden met elektromagnetische straling, en allemaal hebben ze onderzoek gedaan in opdracht van bedrijven. Dat maakt het wel erg eenvoudig om hun naam te googelen en dan te verkondigen dat hun onderzoek niet onafhankelijk is.
- Ook voor Elia levert dit problemen op. Elia geeft de opdracht voor het onderzoek en financiert het, en krijgt dan de opmerking dat het onderzoek niet onafhankelijk is.
- Deontologische codes en erkenningen kunnen een zekere mate van onafhankelijkheid bieden.
- Hetzelfde probleem bestaat voor de plan-MER: die is gemaakt en bekostigd door de projectontwikkelaar. In dit geval werden onafhankelijke experts gebruikt voor de plan-MER, maar in de praktijk is het mogelijk dat de projectontwikkelaar druk uitoefent op de deskundigen (bijvoorbeeld om bepaalde negatieve (milieu)effecten van het project te minimaliseren). Elia beweert dat dit nooit het geval is geweest met Stevin.

- In Nederland is het systeem totaal anders. Daar betaalt de ontwikkelaar de overheid. De overheid huurt vervolgens een deskundige in om de plan-MER uit te voeren. Op deze manier is er een grotere kans op onafhankelijkheid.
- Inspraak is ook belangrijk in deze zaak. Het publiek moet kunnen meedenken over de waarden en normen die worden gebruikt in de plan-MER.
- Niet elk onderzoek is objectief, zo is bijvoorbeeld de impact op het landschap niet meetbaar.
- Emotionele reacties zoals 'het onderzoek is niet objectief' kunnen worden weggenomen door ze een plaats te geven in het onderzoeksproces. We moeten streven naar 'intersubjectiviteit' in plaats van totale objectiviteit.
- Het taalgebruik in de rapporten moet zo eenvoudig mogelijk worden gehouden. Tegenwoordig wemelt het van de technische termen, definities, afkortingen ... Het publiek kan deze moeilijke taal opvatten als een vorm van misleiding.
- Om uit te leggen waarom de 150 kV-hoogspanningslijn vervangen moet worden door een 380 kV-lijn, kun je bijvoorbeeld een vergelijking maken met het verkeer op een snelweg. Het is niet mogelijk om al dat verkeer over een kleine onverharde weg te sturen.
- Vraag: "Kunnen bepaalde alternatieve oplossingen worden geweigerd op basis van economische argumenten?" Antwoord: In theorie niet, maar in de praktijk is het niet efficiënt om onderzoek te doen naar bepaalde alternatieven die tien keer duurder zijn en nooit zullen worden gerealiseerd. Het moet realistisch blijven. Daarom is het handig om een MKBA in het onderzoek op te nemen.
- Het kan wel nuttig zijn om dieper in te gaan op onbetaalbare alternatieven: het publiek beseft dan hoeveel die oplossingen kosten. De mensen zien dat er bij het beslissingsproces rekening wordt gehouden met hun mening.
- Elia zit in een moeilijke situatie: hun operationele kosten staan onder controle van de CREG. Elia moet streven naar de goedkoopste manier om de projecten uit te voeren. De projecten mogen geen grote impact hebben op de verbruikskosten voor consumenten en bedrijven.

Indien deze kosten te hoog worden, bestaat het risico dat bedrijven naar andere landen trekken. Elia moet daarom binnen bepaalde grenzen blijven.

- Het zou een goed idee zijn om de CREG te betrekken bij het onderzoek naar alternatieve oplossingen in de plan-MER.
- De gedeeltelijke ondergrondse verbinding voor Stevin was de belangrijkste reden waarom de kosten hoger uitvielen. Het is bovendien een grotere technische uitdaging. Alleen in Nederland bestaat er een voorbeeld van een ondergrondse 380 kV-verbinding met deze lengte.
- Er moet ook worden berekend wat de economische impact is als het project niet wordt uitgevoerd.

Ontwikkelingsfase

- Op lokaal niveau verwijzen mensen altijd naar andere projecten in het gebied (wegwerkzaamheden, uitbreidingen van de haven of van industriegebieden, pijpleidingen ...). Het is belangrijk om een geïntegreerde visie op het gebied te ontwikkelen. Op deze wijze kan het globale gecumuleerde effect worden gemeten.
- Een mooi voorbeeld is Zeeuws-Vlaanderen (Nederland). Het nationale niveau bepaalt welke projecten worden uitgevoerd, de regio moet deze projecten vervolgens lokaliseren en differentiëren.
- Een ander voorbeeld is de regio Antwerpen, waar projecten (zoals nieuwe spoorwegen, regionale wegen ...) worden afgestemd op regionaal niveau onder leiding van de gouverneur.
- Het is belangrijk dat er een globaal beeld ontstaat van het gebied. Vooral in West-Vlaanderen worden veel projecten tegelijkertijd ontwikkeld. Afstemming en overleg zijn dan essentieel. Voor een billijke verdeling van de bestemmingen is een geïntegreerde visie nodig.
- Verzachtende maatregelen van een project kunnen worden gebruikt voor een ander project, bijvoorbeeld een stil wegdek. In dat geval heb je natuurlijk wel te maken met verschillende procedures, ieder met hun eigen timing en managers. Bovendien is het onmogelijk om precies te weten welke behoeften er in de komende tien jaar in de verschillende sectoren zullen ontstaan.

- Maar nu gebeurt het te vaak dat de verschillende projecten apart van elkaar geanalyseerd worden.
- Bij de aanpak van complexe projecten moet rekening worden gehouden met alle verschillende ontwikkelingen en belanghebbenden, en dit vanaf het begin. Op die manier wordt mede-eigendom mogelijk gemaakt.
- De uitdaging is om ervoor te zorgen dat de burgers trots zijn op de projecten die in hun streek worden ontwikkeld. Toen het Boudewijnkanaal werd geopend, vierde Brugge feest, want na 200 jaar was er eindelijk een nieuwe verbinding met de zee. Vandaag zou er waarschijnlijk een hoop protest zijn.
- Burgers weten vaak niet waar ze terecht kunnen voor antwoorden op hun vragen en bezwaren. Het team Complexe Projecten wil alle antwoorden samenbrengen op één website. Ze maakten een ontwerp voor een antwoordformulier. In dit document wordt gemotiveerd waarom een bepaald bezwaar al dan niet in aanmerking komt. Het is dus vergelijkbaar met de richtlijnen van de plan-MER, maar met een duidelijke motivatie en gemakkelijker toegankelijk voor iedereen.
- het volledige document van de plan-MER komt niet op de website te staan. Alle informatie komt op de website van Elia, ook de volledige plan-MER

Implementatiefase

- Dadingen: in plaats van financiële compensaties te geven na de dadingsovereenkomst, kunnen er beter afspraken worden gemaakt over de financiering van lokale projecten. Dat zorgt voor meer transparantie.
- RGI onderzoekt op Europees niveau hoe de verschillende TNB's dit aanpakken..
- In Noorwegen kunnen gemeenten belasting heffen op de masten van hoogspanningslijnen. In sommige andere landen krijgen de gemeenten een vergoeding op basis van het aantal kilometer hoogspanningslijn. Op deze manier staan de lokale overheden meer open voor dit soort projecten. Maar het blijft een moeilijk punt, want het publiek ziet dergelijke maatregelen vaak als omkoping.

- Elia voert nu landschapsprojecten uit samen met Regionale Landschappen (samenwerking met lokale overheden en organisaties). Ze krijgen financiering voor projecten rond groene bufferzones. Die buffers moeten gekoppeld zijn aan het project zelf of aan de hoogspanningsstations.
- Er werd verwezen naar het voorbeeld van de tuinbouw in West-Vlaanderen. Alle bedrijven die een bijdrage leveren aan een fonds voor groene buffers werden samengenomen, zodat het geld efficiënter besteed wordt.
- Idem voor de windturbines in het havengebied.
- Een ander voorbeeld is het 'rood-voor-groen'-principe in Nederland. Als een boerderij een nieuwe bestemming krijgt, moet daar een investering tegenover staan in landschapsmaatregelen voor 5 ha grond.
- Vlaanderen beschikt niet over een dergelijk overheidskader voor een meer geïntegreerde en kwalitatieve implementatie, en toch zou dat de gemeenschap alleen maar ten goede komen.
- Als er een wettelijk kader bestond, zou een bedrijf als Elia achteraf niet kunnen worden beschuldigd van omkoping.
- Er wordt verwezen naar de situatie van 'De Spie' in Brugge, waar een aantal verschillende projecten bij elkaar komen: Stevin, de autoweg A11, een nieuw voetbalstadion, bedrijfsuitbreidingen ... Een agentschap zou eerst een landschapsherstelplan moeten ontwikkelen waarin al deze projecten samenkomen. Maar op dit moment bestaat zoiets niet, en heeft elk project zijn eigen landschapsplan.
- Voor de bouwfase wordt verwezen naar het protocol met de landbouworganisaties. Dit heeft zeker een meerwaarde, want er zijn meer dan 300 afspraken gemaakt met de lokale boeren. Zonder dit protocol zou het vrijwel onmogelijk zijn om met ieder van deze personen individueel contact op te nemen.
- Zou een soortgelijk protocol geen nut kunnen hebben voor andere sectoren (bijvoorbeeld voor de natuurorganisaties)?

- Alle informatie over de bouwplaats zal beschikbaar zijn op de website van Elia. Het is ook mogelijk om een brochure aan te vragen (over de bouwwerken). Elia denkt erover om gebruik te maken van een mobiele stand met informatie over de bouwwerken. Het is de bedoeling dat alle vragen en opmerkingen door Elia worden behandeld en niet rechtstreeks door de (onder)aannemer.
- De mobiele infostand kreeg een plekje op de reizende infobus van 50 Hertz, die de lokale markten aandoet. Dat is handig, want op de markt bereik je een ander publiek dan bij infosessies. Het is ook makkelijker om de boodschap aan te passen aan het publiek. Dat is bij infosessies een stuk lastiger.